

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 127

Eylül 2024

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Salt Gerçekliğin Sarsıcılığı Gerek Bize	4
Destek Eğitim Engelli Öğrencilere Destek Mi, Kriz Mi?.....	6
Kullanmak mı?	11
Bulaşıcı Sağlamcılık.....	15
Çikolatalı Kek İçin Mücadele Cesareti	17
Çamaşır İşlerine Sıfırdan Giriş-5	24
Kumarhanelerin Erişilebilirliği Üzerine.....	30
MEB Otizm Bülteni Üzerine Çok Yönlü Bir Değerlendirme.....	35
Festivalde Buluşalım	39

Editörden

Yazın boğucu sıcaklarının serin rüzgârlara yer vermeye başladığı eylül ayından herkese merhaba sevgili okurlar. Zaman zaman bilgilendiren zaman zaman bazı kökleşmiş düşünceleri sorgulatan zaman zaman eğlendiren bir sayıyla tekrar sizlerle. Gelin bakalım heybemizde neler var?

Tabiat serinlese de kalbimizin yandığı günleri yaşıyoruz maalesef. Bu yazıyı yazdığım gün, haftalardır aranan Narin Güran'ın cansız bedeni bir dere yatağında bulundu. Bu insanlık ki çocukların güle oynaya dolu dolu yaşamasını sağlayamıyor. Bu insanlık ki engellilere eşit ve erişilebilir yaşam koşulları sağlayamıyor. Fakat bütün bunları sağlayamayan insanlık, eksiklerini türlü güzelliklerle sıvamayı çok iyi başarıyor. Bu gerçekleri saklayan kirli örtüyü sarsmanın önemini Burak Sarı'nın Yazısında okuyoruz.

Okul çağında engelli çocukları olan ailelerin en büyük sıkıntılarından biri, çocukları için gerekli destek eğitimleri alabilmektir. Bu yoldaki engellerden biri ise çoğu zaman ebeveynlerin çocuklarının bu konudaki haklarını ve bu hakların yasal temellerini bilmemeleridir. Şeyma Büyükurvay Şatay, bu açığı kapatmak için öğrencilerin destek eğitim haklarını ve destek eğitimin genel eğitimle nasıl uygun bir şekilde uygulanması gerektiğini bize açıklıyor.

Kör ebeveynler hakkında yaygın bir düşünce, çocuklarının görememelerini onlara karşı kullanmaya çalışacakları, göremedikleri için bu ebeveynlerin çocukların yalanlarını yakalayamayacaklarını iddia eder. Elif Emir Öksüz ve Nursen Korkmaz, ilk önce bu konuda kör ebeveynlerin sanıldığı gibi dezavantajlı olmadıklarını ve gören ebeveynlerin de bu problemle yüz yüze kalmak zorunda olduğunu anlatarak başlıyorlar yazılarına.

Ardından kör ebeveynlerin çocukların özgürlüklerini gereğinden fazla kısıtlamadan nasıl takip edebileceklerine dair yapıcı bazı tavsiyelerde bulunuyorlar.

Toplum tarafından farklı görülen grupların karşılaştığı temel tutumlardan biri Nesneleştirme. Bu tutum her ne kadar çoğu zaman bir yergi olarak önümüze çıksa da bazen övgülerin arkasında saklanabiliyor ve insanlar bu grupların niteliklerini abartarak olumlu bir şey yaptıklarını düşünüyorlar. Bu yaklaşımı tehlikeli yapan açıktan yeren tutumlar gibi olumsuzluğu anlaşılamaması ve bu nedenle –semptom göstermeyen bir ölümcül hastalık gibi kolayca yayılması. Engelliler için bu tutumun en yaygın türlerinden biri, engelliye özel olarak etiketlemektir. Böyle bir psikologla karşılaşmasını Ecrin Nur Aytekin'den dinliyoruz.

Erişilebilirlik en küçük detayından en önemli konularına kadar hayatın her yerinde ve yönünde olmalıdır. Kâh yemeğimizi seçerken kâh spor yaparken kâh üniversitede ders alırken bir gaye olarak erişilebilirliği gözetmeye gayret ediyoruz. Çünkü erişilebilirlik nitelikli beslenmemiz için bile şart. Böyle durumlarda gösterilecek cesaret ve yaratıcılığa bir örneği, kör ve sağır bir avukat olan Haben Girma'nın yazısında Ali Çolak'ın çevirisiyle okuyoruz.

Murat kefeli pek faydalı Çamaşır İşlerine Sıfırdan Giriş serisine bu ay 5. Bölümüyle devam ediyor ve bize mandal, leğen seçim ve temizliği hakkında bilgiler veriyor. "Daha önce kendi çamaşırılarını yıkamış birisi olarak sıfırdan başlamıyorsanız bile bir göz atın" derim.

Teknolojik anlamda pek erişilebilir olmasa da sosyal anlamda engelsiz bir Kumarhane deneyimini Meral Sözen'den dinliyoruz.

Ağustos ayında Milli Eğitim Bakanlığı "Veli, öğretmen, okul/kurum yöneticileri ve ilgili tüm paydaşların otizm konusunda farkındalıklarını artırmayı amaçlamaktadır" diyerek bir otizm bülteni yayınladı. Bu bültenin eksileri ve artılarıyla değerlendirmesini, otistik aktivist ve özel eğitim öğretmeni olan Devrim Nesin ve Zarife Uysal'dan dinliyoruz.

Eylül ayı; Engelsiz Erişim Derneği üyelerinin, "Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali" için yaptığı hazırlıkların hız kazandığı ve festival heyecanının arttığı aydır. Ekim ayında festivalimize gelmeden önce küçük bir ön izleme istiyorsanız, Dilek Başar Açlan'ın Yazısını okuyabilirsiniz.

Bu aylık da bizden bu kadar! Ekim ayında festival özel sayısında buluşuncaya dek hoşça kalın sevgili okurlar.

Editörden yazarı: Ali Çolak

Salt Gerçekliğin Sarsıcılığı Gerek Bize
Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 127, Eylül 2024

Melek olmak istemiyorlar. Edilgen sayılmaktan nefret ediyorlar. Ne cennetin anahtarını taşıyorlar ne de bedenlerinde cennet. Bu örtü çok kirlendi. Lekeler taşıyor üzerinde. Kokuşmuş lekeler ve bu lekelerin ağırlığı o kahrolası örtüyü yere doğru çekiyor. Çektikçe gerçekliğin sarsıcı sureti bir tokat gibi çarpıyor yüzümüze. "Şu riyakârlık örgüsünü çekip atın üzerimden" diyor. "Atın ve kendinize gelin." Kimse melek olmak istemiyor. Cennetin anahtarını da taşıyor. Yaşamak istiyorlar. Şu dünyada geçirecekleri ömrü hamasetin gölgesinde mağduriyetler içerisinde değil, diledikleri gibi yaşamak istiyorlar ve mağduriyetlerinin karşılığında sunulan vıcık vıcık cümleleri geri tükürüyorlar. Kimler mi? Yaşlılar, sakatlar, çocuklar, kadınlar... Yani en temel hakları yerine karın doyurmaman kuru laflara mahkum edilenler.

Her gün aklımızın almadığı, alamayacağı haberler önümüze düşüyor. Çocuklar kaybediliyor. Koca bir toplum günlerce onları arıyoruz. Adına arama denirse. Yine de soruyoruz "Nerede" diye. Bulunamıyor haftalarca. Bilmem hangi pislik, hangi lanet olası amaçla kaçırıyor çocukları. Sonrası malum. Üzülüyoruz. Zaten başka yaptığımız bir şey de yok. Üzülüyoruz, soruyoruz, üzülüyoruz... Sonra "Melek oldu" diyoruz. Oysa onun istediği mutlu ve sağlıklı bir şekilde hayatta olmak. Benim için burada öncelik geride kalanların, yani bizim vicdanımızı rahatlatmak için ne yapmamız gerektiği değil. Çocukların ağız dolusu gülererek yaşayacağı bir dünyayı yaratmak için ne yapacağımız. Yani şu vıcık vıcık sözlerle vedalaşıp gerçeğin soğuk ve nesnel yüzüyle karşılaşmanın zamanı geldi. Bir engelli haberi üzerinden gerçeklik.

Geçen gün TRT bir video paylaşmış. Video başlığı şöyle "Cenneti sırtında taşıyor" Tabii içeriği tahmin etmek zor olmadı. Zaten tahmin ettiğimle kaldım. Video engellilerle ilgiliydi ama tıkladığımda hüzünlü bir müzik dışında bir sese rastlamadım bir kör olarak. Yorumlardan ve sevgilime göstererek içeriği öğrendim. Bedensel engelli birisini dedesi sırtında taşıyormuş.

Başlığa baktığımızda dedenin özverisi üzerinden edebiyat yapıldığını fark ediyoruz. Bir sürü insan gözleri dolarak izlemiş ve kapatmıştır. Çünkü başlık gerçekliği Kafdağı'nın ardına gönderiyor, tamamen alakasız bir yere odaklanılmasına neden oluyor. O örtüyü çektüğümüzde gerçekliğin tokadıyla sarsılıyor ve düşünmeye başlıyoruz: O sırtta taşınan da taşıyanda insan. Yıl 2024. 2024 yılında niye bir insan başka bir insanı sırtında taşımak zorunda bırakılıyor? Hani diyor ya şair "Düşün atom çağında bir ayağımız, ham çarık kıl çorapta olsa da biri" .Evet tam da bu hesap. Erişilebilir koşullar sağlanmadığı için bu çağda birisi sırtta taşınmak zorunda kalınsın, taşıyanın da taşınanın da ne hissettiği düşünülmesin ama edebiyatı yapılsın. Yok öyle bir dünya. Nesneleştirilmeyi, ötekileştirilmeyi ve engellenmeyi hak etmiyoruz. Gerçeğin üzerindeki örtü düşmeye mahkum ve biz gerçeğin acımasızlığıyla yüzleşerek yaratacağız eşit, erişilebilir ve engelsiz bir hayatı.

Destek Eğitim Engelli Öğrencilere Destek Mi, Kriz Mi?

Şeyma Büyükurvoy Şatay

seymaurvoy@gmail.com

Sayı: 127, Eylül 2024

Destek eğitimler, engelli öğrencilerin okulda yaşadıkları akademik eksiklikleri kapatmayı amaçlayan bir sistem bildiğiniz gibi değerli okurlar. Bu eksiklikse farklı engel gruplarından öğrenciler için erişilebilir olmayan eğitim koşullarından kaynaklanıyor. Örneğin kör bir öğrenciye görsel içerikli konular yeterince anlatılmadığında bu hem o konunun hem de ona bağlı diğer konuların anlaşılmasını zorlaştırır. Dikkat dağınıklığı olan bir öğrenci için ders saatlerine, uzun metinlere dikkat göstermek daha zordur. Bu konuda yeterli uyarılama yapılmadığında öğrencinin birebir desteğe ihtiyacı artar. Bunu farklı örneklerle genişletmek mümkündür.

Biz destek eğitimin koşullarına ve çözüm yollarına bakalım. Yazının olabildiğince kişiye ulaşması ve anlaşılabilir olması için "Sıkça sorulan sorular" şeklinde bir derleme yapmayı uygun gördüm. Yazdığım her bilgi için resmi dayanakları kullanmaya özen gösterdim ki zaten engelli öğrenciler ve velileri için destek eğitim konusunda veya başka herhangi bir konuda ilerlemek, her zaman ilgili resmi dayanağı bilmeyi ve gerektiğinde kullanabilmeyi zorunlu kılar. Bu şekilde ilerlemek zorluk çıkarmak isteyen görevlilerce hoş karşılanmayabilir ancak her zaman, öncelikle ilk girişimden sonra süreci sözel şekilde ve iletişimin gerilmemesi için çabalayarak, çözülmediği durumda ise dâhil olunan kuruma veya üst kuruma dilekçeler verip, farklı hak savunma yöntemlerini kullanarak ilerlemek bir zorunluluk olur. Destek eğitim hakkı ile ilgili dayanaklar ve gerekebilecek bazı ilerleme yollarını özetledim.

1. Destek Eğitim Nedir?

Engelli öğrencinin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda ilgili uzmanın destek olması. örneğin matematik dersinde ihtiyaç duyuyorsa ilgili öğretmenin düzenli olarak okuldaki destek eğitim odasında ders vermesidir. Bu tanım Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği madde 4'ün I fıkrasındaki tanım doğrultusunda yazılmıştır. Destek eğitimde esas, öğrencinin birebir ders almasıdır ancak kendi engel gurubunda ve aynı akademik performansla sahip en fazla üç öğrenci ile birlikte de ders alabilir. Bu da aynı yönetmelik 25. Maddenin Ç fıkrasında yazılmaktadır.

2. Kimler Destek Eğitim Alabilir?

Engelli öğrenciler, rehberlik ve araştırma merkezlerinden kaynaştırma raporu alarak genel eğitim okullarında kaynaştırma öğrencisi olarak eğitime başladığında destek eğitim almaya hak kazanmışlardır. Destek eğitim hakkı Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği madde 23'ün C bendinde yazar ve madde 25'te detaylarıyla anlatılır.

3. Destek Eğitim İçin Okula Nasıl Başvurulur?

Okuldaki engelli öğrencilerle ilgili yapılacak iş ve işlemler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) birimi dönem başlarında toplanır. Bu birimin görevleri arasında destek eğitim alacak öğrencileri, alacakları dersleri ve ders saatlerini belirlemek vardır. Bu görevler MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 48. Maddesinin E fıkrasında yer almaktadır. BEP birimini müdür yardımcısı, ilgili öğretmenler gibi üyelerin yanı sıra öğrenci ve velisi oluşturur. Bu durum MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği madde 47'nin 2.fıkrasının Ç ve D bentlerinde yazılmıştır. Dolayısıyla veli ve öğrenci eğitim ihtiyaçları doğrultusunda destek eğitim dersleri, süreleri ve zamanı konusunda söz sahibidir. Elbette devletin dili yazı olduğundan, destek eğitimle ilgili talebini okulun başında BEP birimi

toplantısında görüşülmeden önce, veli mutlaka dilekçe ile okul müdürlüğüne başvurmalı ve mutlaka evrak kayıt numarası almalıdır. Bu dilekçede destek eğitimle ilgili talebinin yanı sıra, ilgili yönetmelik hükümlerini de dayanak olarak kullanmalıdır. Böylece dilekçe daha güçlü ve temellendirilmiş olacaktır. Öğrenci dönem başında değil ancak dönem ortasında da destek eğitim ihtiyacında olabilir. Yine ilgili talebi veli dilekçe ile okula bildirmelidir. Dönem başında veya ortasında destek eğitim için verilen dilekçe, okul yönetiminin gerekli işlemleri yürütebilmesi için bir zorunluluktur. Bu dilekçeler bir başvuru niteliğinde olup, henüz bir olumsuzlukla karşılaşılmadığı için bir hak savunma yöntemi olarak düşünülmemelidir.

Engelli bir öğrenci MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 25. maddesi A fıkrasında yazdığına göre en fazla toplam ders saatinin %40'ı kadar destek eğitim dersi alabilir. Örneğin haftada 30 saat ders gören bir engelli öğrenci, 30'ın %40'ı kadar yani 12 saat destek eğitim alabilir. Burada unutulmaması gereken, öncelikle çocuğun kendi sınıfındaki derslerden yararlanmasını sağlamaktır. Derslerin çocuğun engelinden kaynaklı ihtiyaçlarına uygun olması için gerekenlerin yapılması da MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 48. Maddenin C ve Ç fıkralarında yer almaktadır. Bu doğrultuda veli öğrencinin ihtiyaç duyduğu uyarlamaların, materyallerin derste sağlanması için dilekçe yazabilir. Yine destek eğitim talebinde olduğu gibi bu girişimlerde de olabildiğince erken bulunulması işleri kolaylaştıracaktır. Destek eğitimler ise yine de eksik kalan noktalar için talep edilmelidir ki öğrenci kendi sınıfından kopmasın.

Öğrenci eğer destek eğitim alacağı dersten az da olsa faydalanıyorsa, ders saati dışında hiç faydalanamıyorsa söz konusu derste destek eğitim alabilir. Örneğin Türkçe dersinden kısmen faydalanan ancak yine de eksikleri kalan bir öğrencinin, Türkçe dersinden ayrılıp destek eğitime gitmesi makul olmayacaktır. Bu durumda derslerden önce, sonra veya okul uygunsa hafta sonu destek eğitim dersi alabilir. Ancak Türkçe dersinden destek eğitim almak isteyen bir öğrenci Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi veya

Matematik gibi herhangi bir dersten ayrılarak Türkçe destek eğitimine gidemez. Eğer ders öğrenciye hiç fayda sağlamıyorsa Türkçe dersi destek eğitimi için Türkçe dersinden ayrılabilir. Bu husus da MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 25. madde D fıkrasında belirlenmiştir.

4.Okulda Destek Eğitim Almakta Bir Sorunla Karşılaşırsa Ne Yapılır?

Öğrencinin ders alamama gerekçeleri genellikle okulda yer bulunmayışı, gönüllü öğretmen olmayışı gibidir. Ancak bu hususlarda yukarıda anılan yönetmelik hükümleri gayet açıktır. Örneğin hiçbir maddede "Okulun uygunluğuna göre" gibi bir ibare yazmamaktadır. Elbette bazı okullarda destek eğitim için ayrı bir oda gerçekten bulunmayabilir. Bu durumda dahi ders saatlerinde boşaltılabilecek herhangi bir oda gerekli işlevi yerine getirecektir. Yine yönetmelikte "Uygun öğretmen olması halinde destek eğitim verilir" gibi bir ibare de yazmamaktadır. Dolayısıyla okulda uygun öğretmen olmaması halinde, okul idaresi ilçe milli eğitim müdürlüğü aracılığıyla öğretmen temin etmelidir.

Okulda destek eğitimle ilgili sorun yaşayan öğrenci ve velisi, öncelikle destek eğitim talebiyle ilgili gerekli yazılı başvuruyu mutlaka yapmalıdır. Gidişatı ilgili müdür yardımcısı, ilgili psikolojik danışman/rehber öğretmen ve sınıf öğretmeni ile görüşerek, sözel yolla takip etmelidir. Süreç olumsuz sonuçlanırsa, veli talebini yine bir dilekçe ile İlçe ve il milli eğitim müdürlüklerine MEB'e iletmeli ve takip etmelidir. Öğrenci velisi önce okul, okuldaki süreç sonuçlanınca ilçe milli eğitim müdürlüğü, oradaki süreç de olumsuz olursa il milli eğitim müdürlüğüne başvurması gibi bir kurala dâhil değildir. Dolayısıyla destek eğitim talebi en fazla 1 ay içinde karşılanmayan veli, ilçe/il milliği eğitim müdürlükleri ve MEB'e aynı anda başvuru yaparak süreci hızlandırmak için çalışabilir. Buralara yazdığı dilekçelerde de yukarıda geçen yönetmelik maddelerini kullanmak, bu maddeler ışığında talepte bulunmak, verdiği dilekçe için evrak kayıt numarası almak esastır. Bu numara,

evrakı ve sonucunu takip etmeyi, dilekçenin kaybolmasını önlemeyi sağlar. Dilekçe aynı şehirde bulunduğu için ilçe ve il müdürlüklerinin evrak birimlerine elden, MEB'e ise posta yoluyla iletilebilir. Yine de yalnızca dilekçedense İlçe ve il müdürlüklerinin özel eğitim birimleri veya ilçe/il milli eğitim müdürlüklerinin müdür yardımcısı, müdür gibi yetkilileri ile sözel temasa geçerek talebini sözel şekilde anlatıp dilekçesinden bahsetmesi önerilmektedir. Okuldaki sürecin olumsuz ilerlemesi halinde üst kurumlara dilekçe yazarken aynı anda sivil toplum örgütleri ile temasa geçilerek ilerleyiş veya yöntem hakkında destek alınabilir.

Sonuç olarak destek eğitim engelli öğrenciler için önemli bir destek mekanizmasıdır. Bazı durumlarda haklı talebe rağmen okullardan olumlu yanıt alınamayabilir ancak bu durum mutlaka krize dönüşmek durumunda değildir. Doğru adımlarla resmi olarak da tanınmış hakkın elde edilmesi için hiçbir engel yoktur. Maalesef zaman zaman gereğinden fazla çalışmak gerekebilir ki engellilik de tam olarak böyle bir haldir. Tüm okurlara, haklara ulaşmak için çamur çiğnemeye gerek olmayan bir eğitim öğretim yılı dilerim.

Kullanmak mı?

Elif Emir Öksüz, Nurşen Korkmaz

filerime@gmail.com

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 127, Eylül 2024

Çocuklarımız bizim kör olma durumumuzu kullanıyorlar mı? Kullanmak mı, istismar etmek mi, bu da ayrı bir soru tabii.

Bu konuyu zaman zaman kör ebeveynlerle sohbet aralarında konuşuyoruz. Farklı görüşler var. Evet benim oğlum körlüğümü kullanıyor. Odasında ders çalıştığını söylüyor ama gerçekten ders mi çalışıyor fark edemiyorum, bilmiyorum. Belki de oyun oynuyor bilgisayarda. Görüyor olsaydım odasına girdiğimde hemen fark ederdim. Diğer bir görüş ise bunu fark etmenin tek yolu görmek değil ki, hem görseydin de sen içeri girdiğinde hemen ekranı değiştirirdi yönünde. Hangi çocuk ebeveynini kullanmıyor ki? Biz kullanmadık mı? Ben çok pembe yalanlar söyledim anneme, üstelik kör de değil.

Ben de çok yalanlar söyledim anneme küçükken. Bu durumda çocuk neden yalan söyleme ihtiyacı duyuyor, oraya bir bakmak lazım. Ben mesela doğruyu söylesem hiçbir şey için izin alamıyordum. Arkadaşıma gitmek istesem, annem “Şart mı?” diye sorardı hep. Durum böyle olunca da hep şartmış gibi bahaneler uydururdum. Bir şekilde okulla ödevle ilişkilendirip, mutlaka gitmem gerektiğini söylerdim.

Çocuğumuz bize yalan söylüyorsa önce bakmak gereken iki şey var. İlki yukarıda sözünü ettiğimiz kısıtlamalar veya sonuçlar. Çocuk doğruyu söyleyince ne oluyor? Çok mu tepki gösteriyoruz ebeveynler olarak, çok mu yargılıyoruz acaba? İkincisi de çocuğun bizim söylediğimiz yalanlara şahitliği konusu. Diyelim ki akşam misafir gelecek. Telefonda konuşuyoruz. Çocuğumuz da yanımızda televizyon izliyor. Akşama müsait olmadığımızı açıkça söylüyor muyuz yoksa daha kolay geldiği için “Ay vallahi şekerim akşama annemlere gideceğim. Düşmüş bacağına incitmiş. Gidip bir bakayım.” gibi bahane uydurup, akşam olunca da evimizde mi oturuyoruz? Kimseye pek zararı yokmuş gibi görünen bu durumda, çocuğumuz

demek ki istemediğim şeyleri yapmamak için küçük yalanlar uydurabilirim bilgisini, uygulamalı olarak öğrenmiş mi oluyor?

Ebeveynler kör diye yalanları yakalayamayacak mı? Karşımızdaki bir çocuk. Biz de çocuk olduk. O yollardan geçtik. Elbette yakalayabiliriz. Yakalanan ilk yalandan sonra, bir yandan yukarıda söylediklerimizi yapıp kendinizi gözden geçirirken bir yandan da çocuğa bunun kötü bir şey olduğunu, yalan söylemesini kabul edemeyeceğinizi ve bir daha yalanını yakalarsanız, bunun kendisi için bazı olumsuz sonuçları olacağını söyleyebilirsiniz.

Bu olumsuz sonuçların çocuklarda bir davranış değişimine yol açması için bazı basit kurallara uymak gerekir. Öncelikle bu olumsuz sonuçların ne olacağını önceden belli olması, çocuğa açıkça ve anlayabileceği bir dille ifade edilmesi şarttır. “Şunu yaparsan bu olur” veya “Bunu yapmazsan şunu da yapmana izin vermem” gibi ifadelerle açıkça ve önceden söylenmelidir. Bazı durumlarda çocuk yeterince büyükse bir anlaşmaya varılıp, olumlu ve olumsuz sonuçların ne olacağı çocukla birlikte kararlaştırılabilir. Olumsuz sonuçlar, çocuğu bu davranıştan vazgeçirecek kadar olumsuz olmalıdır. Ancak onun fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamasını engellemeyecek ve kendine olan saygısını azaltmayacak bir sonuç olmalıdır. Ayrıca uygulanabilir olması da çok önemli. “Bak seni bırakır giderim.” gibi çocuğun temel güven duygusunu sarsacak tehditler, asla uygun değildir. Genelde ödül sayılabilecek şeylerden mahrum bırakmak veya ayrıcalıklarının elinden almak gibi olumsuz sonuçlar üzerinde anlaşmak önerilir. “Bir daha yalanını yakalarsam bir hafta playstation yok” gibi bir sonuç üzerinde anlaşılabilir. Fiziksel ve duygusal şiddet asla ceza olarak önerilen bir şey değildir. Keza çocuğun beslenme, gelişim veya eğitim faaliyetlerinin engellenmesi de bir ceza olarak asla düşünülmemelidir. Tutarlı olup, söylediklerinizi uygulamanız da önemli. Zırt pırt af çıkarırsanız ne olur biliyorsunuz. Kör olmamızın onun yalanlarını yakalayamayacağımız anlamına gelmediğini, yakaladığımızda da sırf yalan söylediği için bile daha büyük cezalar alacağını onunla konuşabiliriz. Yine de yalanlar hayatımızda olabilir.

Çocuğumuzu takip edebilmek için körcül yöntemler bulmalıyız. Örneğin onun tablet, bilgisayar ve telefonuna da ekran okuyucu kurulmuş olmalı ki, gerektiğinde bakabileceğimizi bilsin. Family Link, Pingo gibi uygulamalar kullanarak, gün içinde nerelere gittiğini takip

edebiliriz. Sohbet aralarında onu sorguluyor gibi bir izlenim bırakmadan, arkadaş çevresi hakkında bilgi edinebiliriz. Çocuğumuzla kurduğumuz bağ ne kadar güçlü ve güvene dayalı olursa, onu takip etme ihtiyacı da o kadar düşük olacaktır.

Benzer biçimde çocuğumuzla ne kadar paylaşımımız varsa, onu o kadar tanımış oluruz. Bu yüzden çocuğunuzla birlikte vakit geçirmek, onun gelişim dönemlerine hitap eden aktiviteler yapmak ve mümkün olduğunca onun sizinle diyalog kurmasını, bir şeyleri anlatmasını sağlamak oldukça önemli. Çocuklara sorumluluk verme meselesi de önemli bir konu. Kör olduğumuz için çamaşırları ona ayırtmak gibi sorumluluklar, çocuğumuza akranlarından fazla ve yaşına uymayan bir sorumluluk yüklemiş olur. Ancak “Ben görmediğim için bazı şeyleri yapamıyorum. Çocuk zaten bazı şeylerden mahrum kalıyor veya eksik hissediyor.” düşüncesiyle çocuğa hiçbir sorumluluk vermemek veya her istediğini yapmak da doğru olmaz.

Çocuğumuza evinde kendini rahat ve kabul edilmiş hissettirmek de önemli. Arkadaşlarını eve çağırabilmesi için ortam sağladığınızda, onun arkadaşlarını tanımak için bir fırsatınız da olur. Fakat sürekli çocuğunuz ve arkadaşlarını eleştirirseniz veya küçümserseniz, özellikle ergenlikte çocuğunuz o beğenmediğiniz arkadaşlarının kollarına daha çok itmiş olursunuz. Çocuklar ergenlikle birlikte kim olduklarını bulma arayışına girerler. Risk almayı severler. Beyinlerinin duyguları kontrol eden bölgeleri, uzun dönem planlama ve risk analizi gibi işlevleri yerine getiren kısmı da birkaç yıl önce geliştiği için duygularını kontrol etmekte zorlanabilirler.

Çocuğunuzun bir dönemde “Keşke sen görseydin.” demesi çok muhtemel. Buna hazırlıklı olun. Bu çok normal bir davranış. Görüyor olsaydınız, çocuğunuz bu sefer de başka şeyler için keşkeli cümleler kurabilirdi. Ayrıca arkadaşlarının ebeveynleri gibi olmanızı istemesi de normal bir çocuk davranışı. Burada sizin körlüğü ve kör bir birey olarak kendinizi nasıl gördüğünüz, vereceğiniz cevabı ve çocuğunuzun algısını şekillendiren temel faktör olacaktır.

Çocuk yetiştirmenin her dönemine ilişkin farklı zorluklar var. Körlük için içine girince, bazı döneme özgü ebeveynlik sorumluluklarının nasıl yerine getirilebileceğini bilmiyor olabiliriz. İnanın çocuk yetiştirmek her ebeveyni zaman zaman zorlayan ve çok uzun yıllara yayılan bir görev. Bu yüzden, tüm ebeveynlerin kesiştiği bazı noktalar var. Deneyim paylaşımı

bu noktada devreye girebilir. K r ebeveynlerle körcül yöntemlere ilişkin paylaŐımlar ve tüm ebeveynlerle yapılabilecek dönemin genel sorunlarına ilişkin paylaŐımlar, bize yol gösterebilir. Ebeveynlik emek ister, öyle gökten inen becerilerle bir anda anne baba olunmaz. Her zaman emek ve zaman ayırmalı, kendimizi bu konuda geliŐtirmeye  alıŐmalız. Çocuklarımız bizim en kıymetlilerimiz.

Bu noktada sevgili Selçuk Őirin Hoca'nın herkesin okuyabileceği bir dille yazdığı "YetiŐin  ocuklar" ve "YetiŐin Gençler" kitaplarını da kendimizi ebeveynlik konusunda geliştirmek için tavsiye edebiliriz. Kitapların sesli formatları GETEM sitesinde bulunmaktadır.

Bulaşıcı Sağlamcılık

Ecrinnur Aytekin

Ecrinnuraytekin50@gmail.com

Sayı: 127, Eylül 2024

Uzunca bir aradan sonra hepimize sevgiyle merhabalar çok kıymetli EEEH Dergi okurları. Çoğunuzun bildiği gibi sağlamcılık, bulaştırılabilen çok büyük bir tehlike. Sağlamcılar bir araya geldikleri insanlara, sağlamcılığı aşlamaktan çekinmezler biliyorsunuz. Bu ay, yakın zamanda yaşadığım ve beni üzerinde epeyce düşündüren bir olay sonrası bu konuyu yazmak istedim.

Bir tanıdığımız aracılığıyla tanıştığımız bir psikoloğu ziyarete gittik. Kendisinin birçok körle iletişimi olmuş. Açıkçası ben kendisiyle tanışmadan önce bana bahsedilen karakterle tanıştığım şahıs arasında ciddi farklar var. Yani eğer kendisi bana olduğu gibi tanıtılsaydı, kesinlikle onunla iletişim kurmazdım. Çünkü kendisi, kendi doğruları dışındaki hiçbir düşünceyi kabul etmeyen ve özellikle de engellilere sağlamcılığı oldukça profesyonel bir şekilde aşıl原因 büyük bir tehlike. Biz gider gitmez sağlamcı tutumlarını önümüze sermeye başladı. "Siz özelsiniz. Ben senin gibi özel çok insanla görüşüm. Sizler sayesinde bizler kendi eksikliklerimizi görüyoruz." gibi cümlelerle konuşmasını sürdürdü. Braille kitap bastırıp engellilere dağıttığını söyledi. Merak edip baktım kitaplara. Eski müfredat ders kitapları. Sürekli özel olduğumuzu söyledi durdu. Öyle ki iki lafından biri bu. En sonunda dayanamayıp kendimi açıklamaya çalıştım. "Kimse engelinden ya da herhangi bir farklılığından dolayı özel değildir." Dedim. "Hayır, sen çok başarılısın. Siz çok başarılısınız." Dedi. Kendisine beni henüz yeni tanıdığını söyledim ve bu kaniya nasıl vardığını sordum. "Sizin gibi özel insanlar çok başarılı olurlar. Aslında bizim de sizi örnek alıp daha çok şey yapmamız lazım ama işte biz eksik olduğumuz için yapamıyoruz." cevabını verdi. "Bir insanın kör olması ya da herhangi bir yeti farkının

olması, onun özel olduğu ya da her zaman başarılı bir insan olacağı anlamına gelmez. Hiç kimse eksik olarak nitelendirilemez. Çünkü herkes farklıdır.” açıklamasını yaptığımda ise yanlış düşündüğümü, körlüğün kendini fiziksel olarak kapatmak olduğunu, yani hiçbir şey algılayamamak olduğunu söyledi. Böyle olmadığını açıklamaya çalıştığım sırada sözümü kesti ve kendini yetiştirememiş bir insan olduğumu iddia etti. Ve en kötüsü de “Ben senin gibi bir sürü kişiyle çalıştım. Kimse bana itiraz etmedi. Yanlış düşünüyorsun. Kendini bu tehlikeli düşüncelerden temizle.” diye çıkıştı. Anladım ki beni dinlemeyecek. Kendisine EEEH Dergiden söz ettim. “Ben devletle bağı olmayan ve mevzuata uygun olmayan hiçbir şeyi okumam da hiçbir şeye bakmam da” Dedi. Ben de açıklamayı bıraktım.

Bu diyalog da sağlamcılığın çeşitli özellikleri karşımıza çıkıyor. Önce gereksiz yüceltme, tevazu gösterileri ve sıkıştığı yerde hakaret ederek gerçek düşüncelerini dile getirme. Özneyi dinlememe hatta öznesi olduğu alanı ona öğretmeye çalışma. Bunların tümü sağlamcılığa dair özellikler.

Burada en çok canımı sıkan şey, kendi sağlamcılığını diğer insanlara aşılması. İşte bu yüzden sağlamcılık silsilesi oluşuyor. Herkes birbirine bulaştırıyor. Daha da kötüsü, iletişim kurduğu kitle genellikle gençlerden oluştuğu için bu hem günümüz toplumunu hem de ileriki toplumları etkiliyor. Engellilerin de bu sağlamcı davranışları benimsemesi ve bu gibi davranışları uygulamaları, hem sağlamcılarının eline verilmiş bir koz oluyor, hem de onların bu davranışlarını gören diğer birey ve toplumları da sağlamcılığa sevk ediyor. Bu durumda bizlere düşen, bu gibi tehlikelerin hiçbir bireyi ve toplumu etkilememesi için elimizden geleni yapmak.

Çikolatalı Kek İçin Mücadele Cesareti

Yazan: Haben Girma

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 127, Eylül 2024

Çevirenin notu: Haben Girma 1988 yılında Eritreli göçmen bir ailenin çocuğu olarak ABD'de doğdu. Bilinmeyen bir rahatsızlık nedeniyle erken yaşlarda Duyma Ve Görme yetilerini kaybetmeye başladı. Çok az gören ve duyan Girma, kendisini kör-sağır olarak tanımlıyor. 2013 yılında Harvard Hukuk Fakültesinden mezun olan Girma, bunu başaran ilk kör-sağır kişidir. 15 yaşından beri çeşitli eğitim ve sosyal haklar faaliyetlerinde gönüllü veya profesyonel olarak çalışan girma, 2013 yılında Obama yönetimi tarafından değişim savunucusu ilan edildi. NFB her yılın ocak ayında Washington semineri adında bir etkinlik yapar ve bu etkinlikte ABD Meclis Üyeleri ile körleri ilgilendiren yasalar hakkında iletişim kurmaya çalışır. Burada yayınlanan çeviri, 2013 yılında Washington semineri ile birleşik yapılan Ulusal Körler Federasyonunun Kör Öğrenci Birliğinin toplantısında yaptığı konuşmadan bir kesit.

Geçen hafta ABD Anayasa Mahkemesi Yargıcı Clarence Thomas, Harvard Hukuk Fakültesi'ni ziyaret etti. Öğrencilere yaptığı bir konuşma sırasında Dekan Martha Minow, ondan kahramanlarının isimlerini vermesini istedi. Büyükanne ve büyükbabasının ve bir hukuk katibinin adını verdi ve sonra şöyle dedi:

"Bu sabah genç bir kadın gördüm. Adı ne?"

Dekan Minow hemen anladı.

"Haben."

Yargıç Thomas devam etti.

"Haben. Ona hayranım. Bu tür bir cesarete hayranım."

Yargıç Thomas, Yale Hukuk Fakültesi'ne giden ilk Afrikalı Amerikalılar arasındaydı ve ben Harvard Hukuk Okulu'na giden ilk sağır-kör öğrenciyim. Karşılaştığım zorlukları, Yargıç Thomas'ın Georgia'daki Jim Crow yasalarıyla büyürken karşılaştığı zorluklarla kıyaslayacak kadar ileri gidemem. Yale'den mezun olduğunda, siyah bir erkeği işe alacak bir hukuk firması bulmakta zorlandı. Aksine benim hukuk fakültesinin son yılını henüz bitirmemiş olmama rağmen, kadın, siyah ve sağır-kör olmama rağmen şimdiden hazır bir işim var.

Bariz ve ateşli ırkçılıkla mücadele ederek büyümediğim için şanslı olsam da engelli bir avukat olmanın cesaret gerektirdiğine katılıyorum. Biraz görme ve biraz işitme duyum var ancak görme veya duyma hiyerarşilerini sürdürmekten kaçınmak için kendimi sağır-kör olarak tanımlıyorum. Lise yıllarımda olası kariyerleri düşündüğümde hukuk fakültesine gitme olasılığı inanılmaz derecede zor, stresli ve düpedüz çılgınca görünüyordu. Kör avukatlar olduğunu biliyordum ama sağır-kör bir avukatı hiç duymamıştım. Avukat olabilmek için irili ufaklı binlerce engeli aşmam gerekecekti.

Şu anda bulunduğum yere gelmek için kendimi savunmak zorunda kaldığım birçok kez cesarete başvurdum. Yarın kongrede kör Amerikalıları savunurken, cesarete ihtiyacımız olacak. Engelli hakları savunucusu olmak, kendini savunmakla başlar.

Kendini savunmanın çok önemli iki bileşeni vardır. Birincisi, insanları engellilerin yasal hakları konusunda eğitebilmek İkincisi, görevleri yerine getirirken alternatif

teknikler bulmak için yaratıcı problem çözme becerileri edinmek. Her noktayı açıklamak için kendi hayatımdan hikayeler kullanacağım.

Oakland, California'daki liseden mezun olduktan sonra Portland, Oregon'daki Lewis ve Clark Üniversitesi'nde eğitime başladım. Kafeterya ile ilgili bazı zorluklar dışında üniversite deneyimim genel olarak iyiydi. Üniversite kafeteryasında her gün farklı ürünler sunan birkaç servis bölümü vardı ve basılı menü girişin yanındaki duvara asılıydı. İnsanlardan menüyü bana okumalarını istemeye çalıştım ancak kafeteryadaki gürültü seviyesi ile insanların menüyü okuduğunu duymak neredeyse imkânsızdı. İlk başta sessizce bir servis yerine yaklaşıp, tezgâhın arkasındaki personelden bir tabak kabul edip yemek için oturduğumda, ne servis ettiklerini keşfederdim.

Yoğun bir programı olan bir öğrenci olarak, kafeterya menülerine erişimim olmadığı için hayal kırıklığına uğramıştım. Daha sonra kafeterya müdüründen her yemekten önce menünün bir kopyasını bana e-posta ile göndermesini istedim. Kafeteryanın menüleri her zaman elektronik formatta olduğundan, bunları bana e-posta ile göndermek, sadece bilgileri kopyalayıp yapıştırmayı gerektiriyordu.

Yönetici menüyü bana e-posta ile göndermeyi kabul etti, çünkü basit ve yapılması yeterince kolaydı. İlk birkaç e-postayı almanın heyecanını hala hatırlıyorum. Rastgele bir bölüm seçmek ve tezgahın arkasındaki personel tabağıma ne koyduysa almak yerine, sonunda ne yemek istediğimi seçebildim! Menüde Üçüncü bölümün kızarmış pilav ve yumurtalı rulo servis ettiği yazıyorsa, Birinci ve İkinci bölümleri atlayıp doğrudan Üçüncü bölüme gidebilirdim. Ve tabii ki tatlı seçeneklerim olması, beni çok heyecanlandırdı! Kafeterya bana menüyü ne zaman e-posta ile gönderse, hayat çok lezzetliydi.

Ama birkaç günde bir personel unuttuyordu. Bir gün kibarca bu e-postalara ihtiyacım olduğunu hatırlatmak için ofislerine uğradım. Çok meşgul olduklarını ancak e-postaları tutarlı bir şekilde göndermeye çalışacaklarını söylediler. Ne yazık ki neredeyse her gün menüyü göndermeyi unutmaya devam ettiler.

Tam bir ders yükü olan meşgul bir öğrenci olarak, iyi yemek yemeği önemli buluyordum. Öğrenci Yaşam Daire Başkanlığı ve Öğrenci Destek Hizmetleri Başkanlarına durumu anlattım. Bana kafeteryanın dışarıdan bir şirket tarafından işletildiğini ve kontrollerinin dışında olduğunu söylediler. Bu yüzden kafeterya müdürüne bir e-posta yazdım. Diğer tüm öğrenciler gibi kafeteryada yediğim yemeğin parasını ödüyordum. Parasını ödediğim hizmetleri tam olarak kullanabilmek için menüye erişmem gerektiğini açıkladım. Müdür, kafeteryanın çok meşgul olduğunu, bana büyük bir iyilik yaptıklarını ve şikayet etmeyi bırakıp daha minnettar olmam gerektiğini söyleyerek cevap verdi. Sizi bilmem ama bölüm dörtte çikolatalı kek varsa ve kimse bana söylemiyorsa kesinlikle minnettar hissetmiyorum!

Lisede katıldığım bir engelli hakları atölyesini hatırlayarak, Engelli Amerikalılar Yasası'nın (ADA) gücüne başvurmaya karar verdim. Kafeterya müdürüne verdiğim e-posta yanıtında Engelli Amerikalılar Yasası hakkında bilgi edindiklerinden emin olmak için yönetim ekibindeki birkaç kişiyi daha cc'ye aldım. Yasanın III. Başlığının, işletmelerin engelliler için makul düzenlemeler yapmasını gerektirdiğini açıkladım; kafeterya bunu yapmayı reddederse dava açacaktım.

Doğrusu, ne dediğimi ben d bilmiyordum. Birine tam olarak nasıl dava açacaktım? Avukat tutacak param yoktu. Adalet Bakanlığı'na şikâyetle bulunabilirim ama ya sorunumun önemsiz olduğunu düşünürlerse? Bir yargıç, her yemekten önce bana bir menüyü e-postayla göndermenin makul bir beklenti olmadığına karar verirse ne olur? Bir

taraftan gergin ve endişeliydim, bir taraftan heyecanlı. Sivil haklar hareketine katılma hayalim vardı, engelli öğrenciler için engelleri bir kenara itme hayalim, çikolatalı kekimi yeme hayalim vardı.

Ertesi gün akşam yemeği yerken kafeterya müdürü özür dilemek için yanıma geldi ve her öğün için menüleri zamanında alacağıma söz verdi. Biliyor musunuz, sözünü tuttu. Onun ne kadar değiştiğine, hayatımın ne kadar değiştiğine inanamıyordum ve hepsi "Dava açacağım" ifadesi yüzünden. Dava tehdidi aslında bir dava açmak kadar güçlü görünüyordu. Engelli Amerikalılar Yasası'na başvurarak, onu körlüğe karşı tutumunu geçici olarak bir kenara bırakmaya ve bunun yerine talebimin makul olup olmadığını düşünmeye zorladım. Başlangıçta kör öğrencilere erişim sağlamanın bir hayır işi olduğunu, boş bir anı olduğunda ve doğru ruh halindeyken yapabileceği bir iyilik olduğunu düşündü. Yavaş yavaş Engelli Amerikalılar Yasası insanlara tutumlarını değiştirmeyi öğretiyor. Böylece engelli insanlara eşit erişim sağlamak norm haline geliyor.

Dava açmakla tehdit etmek ayrımcılıkla mücadele için çok etkili bir stratejidir ancak yalnızca son çaredir. Davalar karmaşık, uzun ve pahalıdır. Sayısız kez dostça tartışmalar yoluyla hizmet talep ettim ve aldım. Gittiğim üniversite ihtiyacım olan hemen hemen her hizmeti sağladı ve personelin çoğu, gayet misafirperverdi.

Kendini savunmanın ikinci bileşeni, yaratıcı problem çözme becerileridir. Ayrımcılığın üstesinden geldiğinizde, insanlar engellilik konusundaki tutumlarını değiştirdikten sonra, işi yapmak için tekniklere ihtiyacınız olacak. Teknoloji, kör insanların görevleri yerine getirebilecekleri yeni araçlar sağlıyor. Bazı düzenlemeler örneğin iPhone'daki VoiceOver karmaşık yazılımların geliştirilmesini gerektirirken, bazen çözüm basittir. Benzer boyuttaki şişeleri ayırt etmek için Braille etiketlerinin kullanılması

gibi. Büyürken bana en değerli becerilerimin çoğunu öğreten harika öğretmenlerim vardı. Braille, baston kullanma gibi teknikler ve yaratıcı düşüncenin her türlü engeli aşacağına dair bir tutumu öğretiler bana.

Birkaç yıl önce kör öğrenciler için bir kaya tırmanışı kulübüne üyeydim. Kaya tırmanışı kör öğrenciler için erişilebilir bir spordur. Tutamakları ve ayakları hissederek kendinizi kaya duvarından yukarı çekebilirsiniz. Hepimiz tırmanmayı ve tutuculuğu öğrendik. Tutucu, tırmanıcının halatlarını tutan kişidir.

Sürpriz bir şekilde eğitmen bana tutuculuk yapamayacağımı söyledi. Çünkü tırmanıcının onu havada yirmi, otuz ya da kırk fit yükseklikten indirmemi söylediğini duymayacaktım. Güvenlikle ilgili endişesini anlamama rağmen, diğer kör öğrencilerin tutmasına izin verildiği ve bana izin verilmediği için hayal kırıklığına uğradım.

Eğitmen sağır-kör tutucular için alternatif bir teknik düşünemedi ve ne yazık ki ben de düşünemedim. Ancak onun ve benim bunu çözememiş olmamız, başka birinin çözemeyeceği anlamına gelmiyordu. Hayatın birçok alanında olduğu gibi bir sorunu çözemiyorsanız, alanında uzman bir kişi ararsınız. Bisikletiniz bozulursa, onu bisiklet dükkanına götürürsünüz. Sağır-kör bir kişinin güvenli bir şekilde tutuculuk sağlayacağı bir kaya tırmanışı tekniği aradığım için bir kaya tırmanışı uzmanıyla iletişime geçtim. Bulduğumuz çözüm harikaydı. Bir tırmanıcı aşağı inmeye hazır olduğunda, Tutucuya net bir sinyal göndermek için ipi birkaç kez çeker. Tutucu ipin diğer ucunu tuttuğu için sinyali anında hisseder.

Engelli insanlar için yaratıcı çözümler bulmak zor olabilir. Bir şeyi imkânsız kabul edip reddetmek kolaydır. Birçoğunuz gören aile üyeleriyle birlikte yaşıyorsunuz. Gören

öğretmenleriniz ve gören arkadaşlarınız var. Bu nedenle, körlük konusunda tek uzman olarak hareket etmek için baskı hissedebilirsiniz. Hepinize hatırlatmak isterim ki, körlük konusunda uzman olmanıza gerek yok. Bir engelle karşılaştığınızda, yenilikçi çözümler geliştirmek için ilgili alandaki bir uzmanla iletişime geçin.

Kendinizi savunmayı öğrendikten sonra doğal bir sonraki adım, başkalarını savunmaktır. Bu hafta hepimiz kör Amerikalıları savunmak için buradayız. Siyasetçilerle tanışma düşüncesi sizi gergin hissettiriyorsa, iç cesaretinizi bulun. Çikolatalı kek yeme hakkı gibi görünüşte önemsiz şeyleri savunmak, içsel bir cesaret geliştirir ve bu cesaret, daha büyük haklar arayışında size hizmet eder. Başkalarını savunmanın, kendinizi savunmayı öğrenmekle başladığını unutmayın. Hayallerinizi, ihtiyaçlarınızı ve haklarınızı savunduğunuzda, fırsatlar sınırsız hale gelir.

Çamaşır İşlerine Sıfırdan Giriş-5

Murat Kefeli

m.k@muratkefeli.com.tr

Sayı: 127, Eylül 2024

Son yazının finalinde yer alan anlatım yazının tüm içeriğinden daha çok ilgi çekti sanırım. Benim yazının bittiği yerin hemen sonrasında sevgili Gülcan'ın eklediği satırları, onun ardından da gerçekleştirdiği zalim darbeyi itiraf eden Burak'ın yazdıklarını okuyunca, "Hah, birazdan Selahattin Duman da peyda olacak" diye düşünerek oldukça kaygılandığımı itiraf etmeliyim ki, Duman'ın öte diyara göç edişi üzerinden birkaç yıl geçtiğini biliyorum. Ancak bu yazının sonunda açıkladığım yöntem o denli eğlence ki, geçen ay yaptığı hamleyle gençlik yıllarında ev işlerinden paçayı yırtmak için envaiçeşit numara yaptığı ayyuka çıkan Burak ve hatta Selahattin Duman'ın bile yazıya kaynak yapmaya gönlü el vermeyecek. [Açık ağızlı gülümseme]

Leğen ve Mandal

Lamı cimi yok; körcüllüğe en uygun leğen biçimi dikdörtgen veya kare olanlar. Köşeleri daha geniş olduğu için çamaşırları makineden leğene alırken ve leğeni taşıırken, çamaşır düşürme riski azalıyor. Leğenciye uğramadan önce kazan kapağının en alt kısmının yüksekliğini ölçmeniz akılcı olacaktır. Böylece leğeni altına koyup kapağı "Zart!" diye açmanız, felaketlerle sonuçlanmayacaktır.

Kişisel olarak ucu yuvarlak ve sap kısmı kısa olan mandalların pek kullanışlı olmadığını düşünüyorum. Ahşap mandallar fena sayılmaz ancak benim önerim sap kısmı uzun olan ve yayın altında kalan kısmı üç tırtıklı olan plastik mandalları seçmeniz. Çamaşırı ipe asıyorsanız, o tırtıklar çok etkili oluyor. Birinden sıyrılrsa, diğeri yakalıyor.

Unutmayın, Yeni Yıkadınız!

Bekârları yok sayan beyaz eşya üreticilerinin yaptığı ve vicdansızlık abidesi olan yedi kg kapasiteli bir makine kullanıyorsanız veya farklı nedenlerden dolayı seyrek çamaşır yıkıyorsanız, o leğeni kullanmadan önce nemli bir bezle silmek gerekiyor imiş. Annem öyle diyor... Üstelik üşenip "Eee, anneler zaten hep bir şeyler der..." diyerek silmediğimde ve beni enselediğini dikkate alırsak, sanırım gerçekten silmek gerekiyor. Tabii Antalya sıcaklarında camların sürekli açık olmasından kaynaklanan bir gereksinim de olabilir.

Maalesef ki aynı konu çamaşır askılığı ve çamaşır ipleri için de geçerli. Yani şey... Nasıl demeliyim bilmiyorum ama olay şöyle gerçekleşiyor: Beyaz bir tişört veya atlet giymişken kapı çalıyor. Annem içeri giriyor. Birkaç saniye sonra kumaşı çekeleyip silmelerken, "O ipi silmeden asarsan zebra gibi dolaşırsın" benzeri bir şey diyor...

Silme konusundan em vurmaya başlamışken, çamaşır asmadan önce odayı paspaslamayı alışkanlık hâline getirdiğimi de söylemeliyim. Ama bunun annemle bir alakası yok. Çamaşıruları gruplarken veya asarken yere düşürecek kadar beceriksiz olmamla alakalı.

Mandal Kullanımı

Çamaşır asma sürecinde mandal kullanımı oldukça önemli bir

konu. Yazı dizisi için bu konuda şu notları almışım:

Mandal tasarrufu yapmayın. Tişört, atlet, iç çamaşırı, kumaş pantolon gibi ürünlerde iki mandalla tutturmak yeterli. Ancak iri yarı birine ait kot pantolon, çarşaf vs. için daha fazlasına ihtiyacınız olacaktır.

Mandalları dişiniz veya dudağınız arasında tutmayın. Anneniz yakalarsa kızıyor. "Hızlı asacağım diye dişlerinin arasına aldığıın mandalın ucu mu sapı mı ağzında, ona bile dikkat etmiyorsun." dediğinde cevap verememek travmatik bir etki yaratıyor. [Üzgün surat]

En hızlı kullanım iki mandalı sağ elinize almak, ardından çamaşırı silkeleyip asmak. İki farklı giyim ürününü tek mandalla asmak anne işi. Bu işlerde pişene kadar efendi olun ve ayrı ayrı asın. Bitişik asmayı ise kısaca anlatayım. Atleti alıyorsunuz, sol ucuna ve sağ ucuna birer mandal takıyorsunuz. Ardından ikinci atleti alıyorsunuz ve ilk atletin sağ ucundaki mandalı aralayıp yeni atletin sol tarafını buraya koyarak sıkıştırıyorsunuz. Böylece tek bir mandal iki giyim ürününün ucunu tutmuş oluyor. Atlet, tişört ve iç çamaşırları için etkili bir kullanım yöntemi.

Yere düşen mandalları bulmanız hâlinde, yeniden kullanmanızın bir sakıncası yok. Tabii ki annenize yakalanmamak koşuluyla.

Tembeller Düzenli Olur

Gerçeği kabul edin; siz körsünüz! Farklı biçimde söylemek gerekirse diğer insanların göz organıyla ulaştığı algı düzeyine, bizler diğer duyularımızla ulaşıyoruz. Çamaşır ve mandallar yere düşebiliyor, leğen bile devrilebiliyor ki, bunlar herkeste oluyor. Mevzu şu ki körcül yöntemlerle bu ufak tefek kazaları düzeltmek daha uzun sürüyor. O yüzden dikkatli olmanız ve kendinize uygun bir düzen kurmanız, en iyisi olacaktır. Bu nedenle zaten zaman içinde oluşacak olan çamaşır asma alışkanlıklarınızı daha kontrollü şekilde yönlendirmeniz, başarılı sonuçlar doğuracaktır.

Bir önceki yazıda belirttiğim üzere bu tür konuların bir kesinliği yok. Kişiden kişiye değişen konular. Ben şöyle yapıyorum:

Ellerimi yıkadıktan sonra leğeni alıp askının başına geçtiğimde, çamaşırları gruplamaya çalışıyorum. Örneğin bornoz veya havlu varsa, leğenden ilk çıkardığım o oluyor. Ardından tişört ve atletlere asmaya giriyorum. Elime denk gelen iç çamaşırları leğenin yan kısmına ve düzeltilmiş bir şekilde üst üste ve aynı yöne bakacak şekilde koyarak işe devam ediyorum. Asma sürecinde uyguladığınız kurallar çamaşırı toplama ve ütüleme sürecine de doğrudan yansıyor. Mesela tişört için benim kurallarım şöyle: Asmadan önce eğer tersse düzelt.

Etek kısmından asarken yakalarını sürekli aynı yöne getir.

Tişörtler içinde ayrı bir gruplandırma yaparak, bisiklet yakalılarla "V" yakalıları farklı yerlere koy.

"Hasta mısın oğlum sen?" diyenler olabilir. Yanıtım şu. "Hayır, ev işleri konusunda tembelim." Yazılı olarak anlatıldığında oldukça takıntılı görünüyor ama aslında zaman kazandırıcı bir yöntem. Bu şekilde asınca toplaması kolay oluyor. Örneğin V yakalı tişörtlerim pek de ütülemeye gerek olmayan kumaştan olduğu için onları direkt katlıyorum. Bu esnada tişörtü elimde evirip çevirip neyi ne yöne katlayacağımı bulmakla uğraşmıyorum. Çünkü tişörtün önü nerede arkası nerede mandaldan alırken belli. Ütülenmesi gereken tişörtleri de benzer biçimde yönlerini bozmadan leğene koyuyorum. Sıra ütüye geldiğinde de evirip çevirmeden tişörtü ütüleme işi bittikten sonra, katlamaya en uygun yöntemle göre ütü masasına yatırıyorum.

Sonuç itibarıyla kendinize geliştireceğiniz sistem işleri daha hızlı yapmanızı sağlayacaktır. Bu süreçte askılık veya çamaşır ipinde tişört, atlet, çorap vs. için alanlar belirleyebilirsiniz. Eğer çamaşırlarınızı balkona asıyorsanız, iç çamaşırları en içteki ipe asmanız gerekiyor. Sanırım donlarımızın komşularımız tarafından görülmemesi, Türk toplumu için oldukça önemli bir konu. Asma konusundaki diğer kısa notlar şöyle:

Çamaşırları mandallıyken sağa sola illa çekecekseniz, bu işi mandallardan tutarak yapmalısınız. Eğer ipi silmeye üşendiyseniz, sağa-sola çekiştirmeyi boş verin gitsin! Kurutma askılığı kullanıyorsanız, her iki ucunun da herhangi bir yere çarpmayacak olmasına dikkat etmelisiniz. Nedenini sormayın lütfen!

Pantolon, eşofman ve şort gibi paçalı giyim ürünlerini bel kısmından mandallayarak asmak, kuruma sürecinin daha hızlı olmasını sağlıyor. Ancak bu ürünleri iyice silkelemeniz ve paçaların içe doğru kıvrılmadığını kontrol etmeniz iyi olacaktır. Mandalları yalnızca bel tarafına denk gelen kumaşa asmanız yeterli oluyor. Fermuarı çekip veya düğmeleri ilikleyip asanı da gördüm ama bence pek işlevsel değil. Ancak içinde canlı bir şey yokken "Cart!" diye fermuar çekme fanteziniz varsa neden olmasın? [Açık ağızlı gülümseme]

Tişört, atlet, kazak vs. gibi kollu giyim ürünleri etek ucundan asılıyor. Üst üste konan etek ucundan sıkıca kavradıktan sonra silkeleyin ve etek ucundaki dikiş alanlarından çok az daha ileri gidecek şekilde ipe veya askıya tutuşturup mandallayın. Başka deyişle pantolonda olduğu gibi sadece bir taraftan mandal takılmıyor. Bilmeyenler olabilir, bu tür ürünlerde salınan tarafa "etek ucu" deniyor.

Elbise ve eteklerin asma yönü konusunda pek bir fikrim yok. Ancak bel kısmından ve iki kumaşı da tutacak şekilde asmanın uygun olduğu fikrindeyim.

Bornozunuzu eğer ipe asıyorsanız, bu işi etek kısmından yapmalısınız. Yok eğer askılık üstüne seriyorsanız bornozun iç kısmı tavana dönük olmalı. Tabii kollar da aşağıya sarkmalı.

İç çamaşırlarının ne yönde asıldığıнын pek bir önemi yok. Ancak kış aylarıdaysanız ve merkezi ısıtması olmayan bir evde yaşıyorsanız, daha hızlı kuruması için bel tarafından lastiğın sadece bir kısmına değecek şekilde asmak iyi oluyor.

Çamaşırı asmadan önce mutlaka olabildiğince güçlü ve hızlı bir biçimde silkeleyin. Bu, sadece kuruma sürecinde değil katlama sürecinde de size fayda getirecek bir şey. Yani annenizin çamaşırları birkaç kez silkelemesinin sebebi dünyevi dertlerden kurtulma arzusu değil. [Açık ağızlı gülümseme]

Yeni Çözüm

Bir önceki yazıda çarşafaların ortasına bir saç lastiği takmanın, yıkama aşamasında çarşafın diğer çamaşırları sarmasını engellediğini yazdım. Bu yöntem çarşafı asma sürecinde de oldukça pratik oluyor. Çarşafı yatay asıyorsanız, lastiği çıkarmadan önce bir tarafı mandallamanız ve sonrasında lastiği çıkarıp diğer yanını mandallamanız gerekiyor. Dikey asıyorsanız zaten çok daha kolay. Kısa uca üç dört mandal takıp lastiği çekeliyorsunuz.

Bazı konularda tembel olduğumu kabul ediyorum. Tembellerin birçok pratik sonuç üretebildiği de bilinen bir gerçek. Hikâye şu: Evimdeki çek-as tarzındaki çamaşır ipim, koşu bandının hemen üstüne denk geliyor. Bu yüzden çarşafı yatay asmam gerekiyor. Geçen hafta çarşafı soldan mandalladım, lastiği çıkarıp diğerini de mandalladıktan sonra elimdeki lastikle odada bir süre düşündüm. Akla gelen şey tembel sorusu. "Nasıl daha kolay olur bu?"

Kördaşlarım! Sağlamlıklıkla tıka basa dolu olan bu dünyada kitlesel bir coşku yaratacak yeni bir çözüm yöntemi daha açıklıyorum. Kardeşlerim; çözüm ve erişilebilirlik saç lastiğinde değil, don lastiğindedir! On on beş santimlik don lastiğini çarşafın ortasına sıkmadan ama çıkmayacak kadar da gevşek olmayacak bir şekilde ve ayakkabı bağcığı bağlar gibi bağlayın. Sonrası mı? Eh, o gerçekten çok kolay işte. Çarşafı soldan, ortadan ve sağdan yerlere sürmeden mandallayın ve ardından bağcığı çözün.

Dalgalan askılarda ey nazlı çarşaf

Uzak dursun kirler senden fersah fersah.

Kumarhanelerin Erişilebilirliği Üzerine

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 127, Eylül 2024

Bozuk kaldırımlardan yürüdüm, sesi çıkmayan otobüslere bindim, beni değil yanımdaki göreni muhatap alan havaalanı personelinin arasından geçip yasak olmayan memleketlerden Casino bilgileri getirdim.

Kumarhanede Bir Kör

Öncelikle şunu söylemeliyim ki kumarhaneye sorunsuz şekilde alınacağımdan emin değildim. Ne de olsa özellikle paranın döndüğü bir iş yaparken ülkemizde yedi şahit istendiğinden ve "Sizin güvenliğiniz için" falan dendiğinden benzer bir ayrımcılıkla karşılaşır mıyım diye düşünmedim dersem yalan olur. "Sizi içeri alamayız" veya "Oyun oynarken yanınızda bir refakatçi olmalı" falan derlerse ne yaparım diye düşündüm. Üstelik Türkiye'de bile değilim. :D

"En fazla, Gostil Sağlıkçılık Ödüllerine bir aday daha eklenmiş olur" diyerek giyindim, süslendim ve bastonumu elime alarak mekana giriş yaptım. Ortada bir şey yokken böyle kaygılarımızın olması da ayrı bir mesele olarak bir kenarda dursun şimdilik.

Oyun oynamaya başlayabilmek için kartınıza para yüklemeniz, bunun için de, eğer buraya daha önce gelmediyseniz, bir kart çıkartmanız gerekiyor. Yine kafamda benzer soru işaretleriyle bankoya yöneldim. Sizden kimlik kartınızı, telefon numaranızı ve nereden geldiğinizin bilgisini istiyorlar. Bir de fotoğrafınızı çekiyorlar. Bu fotoğraf, tekrar geldiğinizde sizi tanımak içinmiş. Görevli bana kameraya doğru bakmamı söyledi, ben de

sesin geldiği yöne doğru baktım ve çekti. Sonra hızlı bir şekilde kartınız hazır oluyor. Kartın üstünde; isminiz yazıyor ve bir de hissedilebilir yüzeyi olan bir qr kod var. (Bu hissedilebilir yüzey sonradan işimize yarayacak)

Kartı aldıktan sonra para yüklemek için başka bir bankoya geçiyoruz. Buradaki işlemlerimi de tek başıma ve sorunsuz yaptım. Öyle ki kredi kartımın şifresini ancak üçüncü seferde tam ve zamanında girebilmiş olmama rağmen şüpheyle karşılanmadım.

Mekâna Geçelim

Mekan genel olarak geniş, havadar ve düz ayak. Etraftaki oyunlardan sürekli kazanç ve para şingırtıları sesleri geliyor. Yan yana sıralanmış pek çok oyun makinesi var. Makineleri kabaca tarif etmem gerekirse bir tür bilgisayar gibi düşünülebilir. Ekranın altında oyunu yönlendirdiğiniz sekiz on tane kadar düğme var. Bu düğmeler oldukça iri ve belirgin, parmağınızın ucuyla da avuç içinizle de basabilirsiniz. Oyunların tamamı sesli ancak menüler ve bilgi ekranları sesli değil. Yarı erişilebilir olduğu söylenebilir. Oyunlar çok basit olduğu için en fazla birkaç yere basarak oynanıyor, ve bu yüzden de yüzde yüz erişilebilir hale getirilmesi çok kolay. Ama yapılmamış işte...

Her makinenin yanında kül tablası var ve yeri sabit. Belli bir eğimle bir tür hazneye yerleştiriliyor, böylece elinizi uzattığınızda hemen buluyorsunuz ve yeri de değişmiyor. Kumarhanelerde içki ve sigaranın serbest ve ücretsiz olduğunu biliyorsunuzdur. Salona sürekli oksijen basıldığı için duman veya sigara kokusu olmadığı gibi sarhoş olmanız da mümkün olmuyor. Ben sarhoş olacak kadar içmedim zaten ama uykumun geldiğini söylemeliyim.

Görevlileri çağırarak için sesli bir şekilde öpücük göndermek gibi bence son derece antipatik olan bir uygulama var. Ben bunun yerine pardon diye seslenmeyi veya elimi kaldırmayı tercih ediyorum.

Oyun Başlasın Artık

En kolay oynanabilen oyunlar slot makinelerinde bulunuyor. Makineler her hamlede kaç para yatıracağınıza göre sınıflandırılmış durumda. Her bir basışta 25 TL veya 100 TL gibi bir para ile oynamayı seçebilirsiniz. Makinenin başına oturduktan sonra para yüklemiş olduğumuz kartı hazneye yerleştiriyoruz. Bu kısım ATM'lerde banka kartını yerleştirdiğimiz haznenin aynısı. Karttaki hissedilebilir qr altta ve ileride kalacak şekilde ittiriyoruz. Sonra ekrandan bir oyun seçmemiz gerekiyor ancak maalesef bunu birine yaptırıyoruz. Hangi oyunun seçildiği pek önemli değil çünkü sanırım hepsi aynı mantıkta çalışıyor. Kiminde çilek var kiminde limon, farklı konseptteki kartlar butona her basışınızla karışıyor ve ortaya çıkan sonuca göre kazanıyor veya kaybediyorsunuz. Oyun açıldıktan sonra tek yapmanız gereken elinizin altındaki düğmeye basmak. Her basışınızda ekrandan çevirme sesleri geliyor, saniyeler sonra da bir kazanma sesiyle veya sessizlikle karşılaşıyorsunuz. Eğer 100 liralık oynamayı seçtiyseniz ve sessizlikle karşılaştıysanız 100 liranız gitti demektir. Tekrar tekrar basarak o müzikli şingirtılı kutlama seslerini bekliyorsunuz. Kazandığınızda sizi tebrik eden bir seslendirme de var ancak ne kadar kazandığınızı söylemiyor. Sürpriz olsun diyerek devam edebilirsiniz ama bir yandan da bakiyeniz azalıyor. Burada hamle saymak iyi bir fikir olabilir. Diyelim ki ben bu oyun için en fazla 500 lira kaybetmeyi göze aldıysam kazançlarım hariç en fazla beş kez basabilirim. Ekranda, kalan paranız da sürekli yer alıyor ama onu da söylemiyor maalesef. Ben bu oyunu bir süre yanımdaki gören arkadaşların ekranı okuması eşliğinde oynadım. Bir miktar kazandıktan ve sonra da o kazandığımdan fazlasını kaybettikten sonra oyundan çıktım. Oyunu bitirmek için kartı haznedeki şak diye çekmeniz yeterli.

Ardından rulet masasına geçtik ancak burada farklı paraları farklı noktalara yatırmak gibi diğerine göre daha karmaşık bir yapı olduğundan bana hiç erişilebilir gelmedi. Birinin eşliğinde oynanabilir ama ben arkadaşları orada bırakıp farklı bir yöntem denemek istedim. Görevliye "Görmeden en rahat oynanabilecek oyun nedir?" diye sorup baştaki oyunlar olduğundan emin olduktan sonra, bana eşlik edip edemeyeceğini sordum. Benim için oyunu seçmesini ve ekrandaki bakiyemi sürekli bana söylemesini istedim. "Elbette" dedi ve oyun boyunca yanımda durup ekranı okudu. Kazandığım ellerden birinde yatırdığım paranın 25 katı geldiğini söyleyince o makineden de ayrıлып teşekkür ettim.

Burada en çok dikkatimi çeken ve hoşuma giden şey, kumarhane görevlilerinin benimle ilgili bir tedirginlik, bir ne yapacağını bilememe haline girmemesi oldu. Hani böyle hiç olmayacak yerlerde insanlar bir telaşa kapılıyor ya, "Hay Allah, ne yapacağız şimdi..." gibi bir tepki veriyorlar. Burada da tam tersine ben bir tepki beklerken onlar daha çok, "E ne var yani, olabilir..." gibi bir tavır içindeydiler.

O akşam bakiyemi sıfırlayana kadar makinelerde gezdim. Alternatif olarak bir de canlı oyun vardı. Oyun bildiğimiz tombala. Herkesin kartı var ve bir kişi numara çekip sesli bir şekilde söylüyor. İşte birinci çinko üç bin, ikinci çinko beş bin falan gibi. Elinizdeki kartı ve numara dizilişini kendiniz erişilebilir bir halde bir yere not alırsanız gayet rahat oynarsınız yani. Bu oyuna girmek de ücretsiz. Ama biz çıkalım yine de, yarın yine geliriz.

Çıkalım Bence

Evet ertesi gün tekrar gittim. Tekrar kazandım ve tekrar kaybettim. Neyseki kendimi tanıdığım için bu işlere bir üst limit belirlemiştim. Son olarak kumarda gerçekten kazanmanın en garantili yolunu söyleyeyim, hiç oynamamak.

MEB Otizm Bülteni Üzerine Çok Yönlü Bir Değerlendirme

Devrim Nesin, Zarife Uysal

devrimnesin@gmail.com

zarifeuysalcelik@gmail.com

Sayı: 127, Eylül 2024

Milli Eğitim Bakanlığının 17.08.2024 tarihinde yayınladığı otizm bültenini okuduk. Hem otistik özne hem de özel eğitim öğretmeni olarak bülteni değerlendirdik ve bu değerlendirmelerimizin dikkate alınacağı umuduyla yazmaya karar verdik.

Bültenin tanıtımında "Genel Müdürlüğümüz tarafından farklı yetersizlik türlerine sahip ve özel yetenekli bireylere yönelik fasiküllerden oluşan görsellerle zenginleştirilmiş set hazırlığı devam etmektedir." cümlesi yer almaktadır. Böyle bir çalışmanın yapılıyor olması sevindirici olsa da kullanılan söylemin ayrımcılığın inşasına katkıda bulunduğunu biliyoruz. Söylemler değişmedikçe hazırlanan her bülten, yapılan her çalışma ayrımcılık dilinin daha da özümsemesine neden oluyor. Örneğin bu cümlede "farklı yetersizlik türleri" derken bahsedilen nedir? "Yetersizlik türleri" yerine "yeti farklılığı" kullanılmalıdır.

Bu bülteni değerlendirirken de "sağlamcılık" süzgecinden geçirdik ve sağlamcı söylemleri not aldık. Bültendeki olumlu söylemlere de değindik:

- 1- Bülten kapağında "Otizm Spektrum Bozukluğu" yazarken sonraki sayfada "Otizm Spektrumu" başlığı atılmış. Kapak dâhil olmak üzere tüm metinde "Otizm Spektrum" kavramı kullanılmalıydı.
- 2- Otizm bülteninde; otizm tanısı alan oğlan çocuklarının otizm tanısı alan kız çocuklarından daha fazla olduğu bilgisi verilmiş. Evet bu bilgi birçok literatürde geçiyor. Ancak tanılama sisteminin beyaz oğlan çocuğu odaklı olması kızların

erken yaşta fark edilmemesine neden oluyor. Gerçekten görülme oranı oğlanlarda fazla mı, şaibeli. "Otizmde kadın fenotipi" kavramı ile ilgili yapılan birçok araştırma da var. Toplumsal cinsiyet rollerinin otizmde erken tanı alma üzerine etkisi ile ilgili çalışmalar da bültene eklenmeliydi. Kız çocukları yetişkinliğe kadar tanı alamayabiliyor. Ya da farklı tanıları altında yaşamlarını sürdürüyorlar.

- 3- Otizmin "hafif, orta, ağır" düzey olarak kategorileşmesi yerine destek ihtiyacına göre kategorileşmesi, kişinin destek ihtiyacına odaklanıp damgalamanın önüne geçebilir.
- 4- "Osib riski ifadeleri" yerine "Otizm Spektrumu görülme olasılığı" kullanılabilir.
- 5- Otizm Bülteninin "Tıbbi tanılama" başlığında yer alan "Osib tanısı, çocuk ve genç psikiyatrisi uzmanları tarafından Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde yapılmaktadır" ifadesi güncelliğini yitirmiştir. Yetişkin psikiyatristleri de yetişkinlikte "OSB" tanısı koyabilir.
- 6- Güncel literatürde; Konuşamama otizm spektrumu tanısı koymak için ön koşul olmamasına rağmen otizm bülteninde, otizm spektrumu tanısı için konuşamama veya geç konuşma, koşul olarak gösterilmiş. Lisan edinememe, sözel lisan öğrenememe, otizm spektrumuna özgü bir belirti değildir. Ancak "konuşmama" uzun süre özgül bir otizm belirtisi olarak bilindi. (Atbaşoğlu ve Sakarya,2024:48)
- 7- Otistik kişilerin duyuusal hassasiyetleri olabileceği bilinmesine rağmen "Duyu Dostu Kamusal Alanların" otistik öznelerin erişilebilirlik hakkı olduğu ve bu düzenlemelerin yapılması gerekliliğine dair hiçbir bilgi yok. Bu gibi durumlar yasal düzenleme eksiklikleri olarak katlanarak artıyor ve uygulamada yetersizliğe sebep oluyor. Okullar duyu dostu olmadan otistik öznelerin güvenli eğitim alabilmesi mümkün değil!
- 8- Otizm hakkında mitler başlığı açılıp doğru bilinen önyargılara değinilebilirdi.
- 9- Otizm bülteninde yer alan otistik çocukların akademik olarak akranlarından geride olduğu bilgisi, genelleme ve damgalama içermektedir. Otizm bir spektrumdur ve her otistik birbirinden farklıdır. Bu yüzden tanı sistemindeki maddelerin indirgemeciliğinden kaçınmak, doğru destek hizmetlerin birinci koşuludur. "Otistik çocuklar akademik olarak farklı düzeylerde destek hizmetine ihtiyaç duyabilir." Söylemi kullanılmalıdır.
- 10-Otizm bülteninde kullanılan çocuk fotoğrafları arasında sadece bir kız çocuğu bulunması, eleştirimizdeki 2. maddenin tezahürü olduğunu düşündürdü.
- 11-Bültenin faydalı kaynaklar kısmında yer alan "Nisan otizm farkındalık ayı değil, otizm kabul ayıdır" söylemini görmekten memnun olduk. Farkındalık ile ilerleyemeyiz. Ayrımcılığa karşı kabule vurgu yapmalıyız.
- 12-Birçok kaynakta bu bültende olduğu gibi otistiklerin sosyal ve iletişim sorunlarından bahsediliyor. İletişimde oluşan bu sorun "çifte empati" kavramı ile

ele alınmalı. İletişim sorunu sadece otistik öznenin sorunu değildir. Otistik aktivist Jim Sinclair'ın (2012) otistik çocuğu olan ebeveynlere yaptığı konuşmanın bir kısmını eklemek istedik. Ana dili sizinkiyle aynı olmayan biriyle iletişim kurmak daha fazla çaba gerektirir. Ve otizm dil ve kültürden daha derine iner; otistik insanlar her toplumda "yabancıdır." Ortak anlamlar hakkındaki varsayımlarınızdan vazgeçmeniz gerekecek. Muhtemelen daha önce düşündüğünüzden daha temel seviyelere geri dönmeyi, çeviri yapmayı ve çevirilerinizin anlaşıldığından emin olmak için kontrol etmeyi öğrenmeniz gerekecek. Kendi tanıdık bölgenizde olmanın, kontrolün sizde olduğunu bilmenin getirdiği kesinlikten vazgeçmeniz ve çocuğunuzun size kendi dilini biraz öğretmesine, kendi dünyasında size biraz yol göstermesine izin vermeniz gerekecek.

13- Otizm bülteninde, otistik öznelerin gelişim özelliklerinde; ya "zihinsel engelli" ya da "üstün yetenekli" olarak iki uçlu bir değerlendirilme yapılmış. Bu değerlendirme otizmin bir spektrum olduğu bilgisi ile çatışmaktadır. Böylesi bir değerlendirme otistiklerin doğru destek hizmetinin belirlenmesindeki en büyük engellerden biridir.

13-Faydalı kaynaklarda ASAN yer alırken Türkiye'deki otistik öz savunma grupları eklenmemiş. Oysa ülkemizdeki öz savunucuların da sesini yükseltmek görevimizdir. Biz de bunun için

14-[Merhaba! Spektrum](#)'u gururla ekliyoruz.

Sonuç olarak Otizm Bülteni hazırlanması fikri güzel olsa da yazımızda belirttiğimiz maddelerin böyle bir bülteni otizmin kabulünü artırma olasılığını düşürdüğünü belirtmek istiyoruz. Özet olarak otizme dair güncel literatürdeki tartışma ve kavramlara değinilmemiş, medikal model ağırlıklı bir bülten olmuş. Nöro çeşitlilik tartışmalarını "sağlamcılık" kavramını "yetişkinlikte tanı alan otistik özneler" "çifte empati" kavramı gibi güncel literatür otizm bülteninde olmalıydı.

Kaynakça:

1- <https://orgm.meb.gov.tr/www/otizm-bulteni-yayinda/icerik/2899>

2-Atbaşoğlu C. Ve Sakarya D. (2024). Yetişkinlerde Otizm Spektrumu.İstanbul:Simurg Art Yayınları.

3- Sinclair, jim. "Don't Mourn For us", *Autonomy, the Critical Journal of Interdisciplinary Autism Studies*. 1/1(Ekim 2012).

Festivalde Buluşalım

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 127, Eylül 2024

Bir eylül ayı ve ben yine festival coşkusunu yazmak için klavyemin başındayım. Eylül ayı gelince, içimi tarif edemediğim bir mutluluk kaplıyor. Bu ayda doğduğum için olabilir. Eee kendi doğum günümü de araya sıkıştırdığıma göre devam edebilirim yazmaya.

Bu yıl bizim için biraz heyecanlı ve karışık geçiyor. Canım kızım birinci sınıfa başlıyor. Bulduğumuz erişilebilir yöntemleri buradan paylaşmak için şimdiden sabırsızlanıyorum. Tüm çocuklarımıza keyifli bir yıl diliyorum.

Festival demek heyecan demek, var olmak demek, ekim ayının gelmesini iple çekmek demek. 11. Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali. Dile kolay, tam 11 yıldır aynı heyecanla, coşkuyla ve aynı özveriyle üretmeye devam ediyoruz. Yeni bir festival coşkusundan herkese merhabalar. Bir ekip düşünün arı gibi çalışan. Yaz demedik ve yine harika bir festival olması için çalıştık. Çalışmaya devam ediyoruz. Bu yıl olimpiyatların olması sebebiyle, sporda yaşadığımız erişilebilirlik sorunlarına dikkat çekmek için tamamızı spor olarak belirledik. Eh biliyorsunuz tamamıza uygun bir de mottomuz oluyor. Bu yıl mottomuz #KapsayıcılığıSeçHareketeGeç. Erişilebilirlik sorunları yüzünden hareket alanımız kısıtlı kalıyor. Spor salonlarına gidiyoruz, engellenmelerle ve ayrımcılıkla karşılaşıyoruz. Spor alanlarına herkesle aynı anda eşit erişemiyoruz. Spor alanlarına herkesle aynı anda alınmıyoruz. Çoğu spor dallarının sadece ismini biliyoruz. Bu yıl istedik ki farklı spor branşlarını tanıyıp nasıl oynandığını ya da o sporun nasıl yapıldığını deneyimleyelim. Geçmiş yıllarda açılan stantlarımız yine bizimle olacak. Körler nasıl yemek yapar, erişilebilir olarak tasarlanmış oyunlar birlikte nasıl oynanır, birine nasıl ilkyardım tedavisi uygulayabiliriz, nasıl fidan dikeriz? Tüm bu soruların cevabı festivalimizde açılacak stantlarımızda.

Bu yıl 11-12 Ekim tarihlerinde İstanbul Üniversitesinde festivale "Merhaba" diyeceğiz. Festival haftasında çevrimiçi olarak iki tane keyifli söyleşi gerçekleştireceğiz. Birçoğumuz zaman zaman spor alanlarına tek başımıza gitmek istediğimizde, ayrımcılıkla karşılaşıyoruz. Yaşadığımız bu ayrımcılığın temelinde ise kalıplaşmış bir önyargı yer alıyor. Tabii her zaman olumsuz örneklerle de karşılaşmıyoruz. Arada birkaç tane içimize su serpen gelişmeler de oluyor. Evet dostlar, festivalimizi 7 Ekim Pazartesi akşamı sporda eşitlik, önyargı ve ayrımcılık üzerine bir çevrimiçi söyleşi ile başlatıyoruz. Bolca bilgi edineceğimiz ve deneyimlerimizi paylaşacağımız söyleşimizi kaçırmamanızı öneririm. Bazı sesler vardır yıllar geçse de her duyduğumuzda "Performansından hiçbir şey kaybetmemiş" deriz. Football maçlarını onların sesinden dinlemek ayrıca keyiflidir bizim için. 8 Ekim Salı akşamı Football maçlarının seslendirmenlerinden Ercan Taner bizimle

olacak. Sesini bu kadar yakından duymak için sabırsızlanıyorum. Aman ha sakın kaçırmayın, benden söylemesi.

Biz yeni bir festival coşkusunu yaşamak için yine çok heyecanlıyız. Daha eşit, daha erişilebilir, daha engelsiz, daha bağımsız, daha aktif bir yaşam için 11 Ekim Cuma sabahı İstanbul Üniversitesi Rektörlük bahçesinde #KapsayıcılığıSeçHareketeGeç. 11. Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivalinde görüşmek üzere.